

ESPERIT DE SACRIFICI

SALVADOR OLIVA MARCH

La paraula *sacrifici* procedeix dels termes llatins *sacrum* (sagrat) i *facio* (fer). El significat del mot vindria a ser «acció sagrada» i ens situa per tant en l'àmbit religiós i cultural. En el món antic el *sacrifici* era el ritual que permetia a l'home la comunicació amb la divinitat i consistia a ofrenar-li quelcom valuós a fi d'obtenir-ne el favor. Se'n realitzaven de moltes menes, però els més destacats eren sense cap mena de dubte els *sacrificis cruentos*, és a dir, aquells en els quals es matava un animal i se'n vessava la sang damunt de l'altar. La cosa podia arribar a extrems tan espectaculars com el de l'*hecatombe* (sacrifici de cent bous), que marcava el moment culminant dels Jocs Olímpics. El *sacrifici* era el ritu per excel·lència que marcava la vida tant de l'individu com de la comunitat. Coneixem amb

força detall com portaven a terme els seus *sacrificis cruentos* els antics grecs, romans o israelites, però el curiós del cas és que tenim constància de rituals anàlegs en els cinc continents. I ¿com és que indrets tan allunyats els uns dels altres enfoquessin de manera semblant la seva relació amb la divinitat? Quin era, doncs, el sentit profund d'aquest gest per a l'home de l'antigor? El vessament de sang esdevenia un símbol de la vida que s'esmuny en un instant i, per tant, l'acceptació davant dels déus de la naturalesa mortal que a l'ésser humà li ha pertocat. A més a més, mitjançant el sacrifici l'individu i la humanitat sencera, amb la renúncia a un bé material tan apreciat, reconeixien el camí d'esforç imprescindible per conservar el seu lloc en el món.

El cristianisme, enllaçant amb aquesta litúrgia ancestral i també amb la tradició profètica, va promoure l'espiritualització del ritu. Ara, després del sacrifici voluntari de Jesucrist mateix, la predisposició del cor i les accions de cada dia adquirien més importància que el mateix ritual. En la tradició iconogràfica hi ha dues figures que encarnen com cap altra el sacrifici voluntari en favor dels altres: una és el *Prometeu Encadenat* (del qual la plaça de Sant Miquel d'Igualada ostenta una magnífica rèplica) i l'altra és l'*Ecce Homo*, és a dir, el Jesús desfigurat i amb la corona d'espines que assumeix davant del poble la terrible condemna.

Tant el terme com el concepte de *sacrifici*, en una societat tecnifi-

cada i desacralitzada com la nostra, són menystinguts per rancis i obsolets. Definitivament el *sacrifici* no està de moda. Tot sacrifici reclama un esforç, unes renunciacions... i això de *sacrificar-se* no casa gens bé amb la imatge de paradís terrenal que entre tots ens hem anat fabricant. Ens hem construït un Edèn —i que consti que sóc el primer que m'hi compto— a base de falses seguretats on no existeix el fracàs, on se silencia el dolor i on la mort és un tabú. En contemplar la història de la humanitat, al final de la qual nosaltres som uns simples nouvinguts, hom s'adona que això no havia arribat mai fins a tal extrem. En voler esborrar o suavitzar tot entrebanc, hem perdut d'alguna manera aquella essència que situava l'home en el seu punt just i, per tant, restem indefensos davant de les veritables dificultats que planteja la vida. I, ves per on, ha hagut d'arribar l'arxiesmentada crisi econòmica per començar a posar els punts sobre les is. Resulta que, amb aquestes darres estretors, han proliferat certes veus que rescataven de les golfes mots i expressions tan caducs com «valors», «estalvi», «cultura de l'esforç» o «esperit de sacrifici». De ben segur que *esforçar-se* o *sacrificar-se* per obtenir les més altes fites de què cadascú sigui capaç és un bon plantejament, però ¿calia realment l'impacte d'una crisi econòmica per arribar a aquesta conclusió? El sentit comú i notoris indicis prou que deixaven entreveure que no anàvem per bon camí. I, més

enllà d'una economia en què el cas Millet no és pura anècdota sinó l'esperpèntica confirmació d'una tendència al diner fàcil, el diagnòstic es podria fer extensiu a bona part de les facetes humanes: el respecte al medi ambient, el tractament de la informació, les relacions personals i familiars, el sistema educatiu... Tampoc no estem parlant de les restriccions de la postguerra, però sí d'un canvi de plantejament general pel que fa a la manera individual i col·lectiva d'enfocar les coses. Potser caldria fins i tot replantejar-se aquella immediatesa amb què ens hem acostumat a obtenir tot allò que ens abellia.

Sospito, doncs, que alguna cosa podríem aprendre dels nostres avantpassats. Essencialment, tant en la manera de raonar com d'actuar, som iguals que ells, tot i que les revolucions industrial i tecnològica que estem experimentant en la història recent ens facin creure enganyosament que ens en separa tota una eternitat. Per a ells, el *sacrifici* no es limitava a un simple ritual o a uns preceptes que calia complir, sinó que constituïa quelcom molt més important. El ritu del *sacrifici* era tota una declaració d'intencions sobre quin és el lloc de l'home i com ha de transcórrer la seva vida: sense autosuficiència ni invulnerabilitats, ans afrontant l'existència amb esforç i capacitat de renúncia. Jo crec que aquell *esperit de sacrifici* continua representant per a la humanitat del segle XXI una via vàlida per a la millora personal i social.